

डॉ.पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ, अकोला
कृषि विज्ञान केंद्र, वर्धा (सेलसुरा)
पो.सेलसुरा जि.वर्धा

जास्त पाऊस झाल्यामुळे शेतकरी बांधवांसाठी कृषि विज्ञान केंद्र, सेलसुरा तर्फे कृषिसल्ला

वर्धा जिल्ह्यात मान्सूनचे काही भागात वेळेवर तर काही भागात १ ते २ आठवडे उशिरा आगमन झाले आहे व बऱ्याच शेतकऱ्यांनी त्याप्रमाणे पेरण्यासुद्धा केल्या आहेत. १ ते ५ जुलै रोजी केलेल्या काही पेरण्या दडपल्या गेल्यात. जुलै महिन्यात ६५० मिमी. पर्यंत पाऊस झाला असून काही ठिकाणी अतिवृष्टी सदृश स्थिती निर्माण झाली आहे. अश्या आपत्कालीन परिस्थितीमध्ये खालीलप्रमाणे नियोजन करण्याचा सल्ला कृषि विज्ञान केंद्र, सेलसुरा, वर्धा तर्फे देण्यात येत आहे.

आपत्कालीन परिस्थितीमध्ये पिक व वाण बदल

- सद्य परिस्थितीमध्ये शेतकऱ्यांनी सोयाबीन पिकाची लागवड न करता त्याऐवजी सलग तूर पिकाची लागवड करावी. यासाठी लवकर परिपक्व होणारे वाण फुले राजेश्वरी, विपुला, पिकेव्ही तारा, बीडीएन ७१६ वापरावेत.
- जुलैच्या शेवटच्या आठवड्यापर्यंत पेरणी झाली नसल्यास अश्या परिस्थितीमध्ये तीळ या पिकाचे एकेटी ६४ हे वाण वापरावे.
- अतिरिक्त झालेल्या पावसामुळे ऑगस्टपर्यंत पेरणी लांबल्यास एरंडीचे पिक घ्यावे. याकरिता ज्वाला, ज्योती हे सुधारित वाण किंवा संकरीत वाण दीप्ती (डीसीएच-३२), जीसीएच-५ (एसएचबी-१४५) वापरावेत.
- ऑगस्टच्या पहिल्या पंधरवाड्यात पेरणी लांबल्यास ओवा (अज्वाइन) पिकाच्या एए-०१-१९, आर-ए-१-८०, एए-०९-६१ आणि जीए-०१ या सुधारित जातींचा अवलंब करावा.
- जास्त पावसामुळे ज्या शेतकरी बांधवांना खरीप मधील पिक न घेता रब्बी मध्ये पिक घ्यावयाचे असेल अश्या शेतकरी बांधवांनी चालू हंगामात हिरवळीचे पिक म्हणून मूग, धेंचा किंवा बोरू यांची लागवड करावी व फुलोरा अवस्थेत जमिनीत गाडून घ्यावे.
- अर्ध रबी तूर, तीळ, सुर्यफुल या पिकांची लागवड १५ सप्टेंबर पर्यंत करता येते.
- जनावरांना चाऱ्यासाठी मका किंवा ज्वारीची लागवड करता येईल, मात्र बियाणे दर वाढवावा व लवकर येणारे वाणनिवडावे.

जास्त पावसामुळे उद्ध्वलेल्या परिस्थितीत सद्यस्थितीत शेतात करावयाची कामे

- शेतामध्ये साचलेले पाणी शक्य तितक्या लवकर चर काढून शेताबाहेर काढावे.
- जमीन कोरडी होताच लवकरात लवकर डवरणी आटोपून घ्यावी जेणेकरून मुळांच्या भोवती हवा खेळती राहिल व जास्त पावसामुळे पिकांची थांबलेली वाढ जोमात होईल.
- कपाशी पिकास नत्राचा दुसरा हप्ता डवरणी सोबतच द्यावा.
- पिक कमकुवत वाटत असल्यास २ टक्के डीएपी किंवा १ टक्का १९:१९:१९ (१०० ग्राम १० लीटर पाण्यात) ची फवारणी करावी.
- कपाशी व सोयाबीन पिक कमकुवत वाटत असल्यास प्रति एकरी २५ किलो नत्र (युरिया) द्यावा.

डॉ.पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ, अकोला
कृषि विज्ञान केंद्र, वर्धा (सेलसुरा)
पो.सेलसुरा जि.वर्धा

जास्त पावसामुळे उद्भवलेल्या परिस्थितीत किड व रोगांचे व्यवस्थापन

- आर्द्रता पूरक स्थिती असल्यामुळे पिकांवरील येणारे रोग व किडी लवकर ओळखून त्याचे निदान करावे.
- सोयाबीन पिकामध्ये मर आणि चारकोल रॉट रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी प्रतिबंधात्मक उपाय म्हणून दोन किलो ट्रायकोडर्मा जैविक बुरशीनाशक कुजलेल्या शेणखतामध्ये मिसळून एक एकर क्षेत्रात पसरवून मातीमध्ये मिसळावे.
- कापूस पिकावरील आकस्मित मर रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी प्रतिबंधात्मक उपाय म्हणून कॉपर ऑक्सीक्लोराईड २५ ग्राम अधिक १५० ग्राम युरिया १० लिटर पाण्यामध्ये मिसळून प्रादुर्भावग्रस्त झाडालगत साधारण १०० मि.ली. द्रावण पडेल याप्रमाणे बांगडी पद्धतीने देऊन झाडाचे खोड व्यवस्थित दाबून घ्यावे.
- तूर पिकातील मर रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी प्रतिबंधात्मक उपाय म्हणून दोन किलो ट्रायकोडर्मा जैविक बुरशीनाशक कुजलेल्या शेणखतामध्ये मिसळून एक एकर क्षेत्रात पसरवून मातीमध्ये मिसळावे.
- भाजीपाला पिकातील मर रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी प्रतिबंधात्मक उपाय म्हणून दोन किलो ट्रायकोडर्मा जैविक बुरशीनाशक कुजलेल्या शेणखतामध्ये मिसळून एक एकर क्षेत्रात पसरवून मातीमध्ये मिसळावे. तसेच ५०० ग्रॅम ट्रायकोडर्मा कल्चर पाच लीटर पाण्यात मिसळून त्यात रोपे व कंद ५ ते १० मिनिटे बुडविल्यावर लागवड करावी.
- सोयाबीन पिकावरील खोडमाशी (आर्थिक नुकसान पातळी १० टक्के प्रादुर्भावग्रस्त रोपे) व्यवस्थापनासाठी क्लोरांट्रानिलीप्रोल १८.५ एस.सी. २ मी.ली. किंवा इथिऑन ५० टक्के प्रवाही १५ मिलि. किंवा थायोमेथोक्झम १२.६ टक्के + लॅमडा सायह्लोथ्रिन ९.५ टक्के @ २.५ मिलि किंवा इंडोक्झाकार्ब १५.८ ई.सी. ६.६ मिलि किंवा क्लोरांट्रानिलीप्रोल ९.३० टक्के + लॅमडा सायह्लोथ्रिन ४.६० टक्के @ ४ मिलि किंवा बीटासायफ्लूथ्रिन ८.४९ टक्के + इमिडाक्लोप्रीड १९.८१ टक्के @ ७ मिलि वरील पैकी कुठलेही एक किटकनाशक प्रति १० लीटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.
- चक्रीभुंगा (आर्थिक नुकसान पातळी फुलोरयापुर्वी ३ ते ५ चक्रीभुंगा प्रति मीटर ओळ) किडीच्या व्यवस्थापनासाठी क्लोरांट्रानिलीप्रोल १८.५ एस.सी. ३ मी.ली. किंवा इथिऑन ५० टक्के प्रवाही १५ ते ३० मिलि. किंवा थायोमेथोक्झम १२.६ टक्के + लॅमडा सायह्लोथ्रिन ९.५ टक्के @ २.५ मिलि किंवा इंडोक्झाकार्ब १५.८ ई.सी. ६.६ मिलि किंवा क्लोरांट्रानिलीप्रोल ९.३० टक्के + लॅमडा सायह्लोथ्रिन ४.६० टक्के @ ४ मिलि किंवा बीटासायफ्लूथ्रिन ८.४९ टक्के + इमिडाक्लोप्रीड १९.८१ टक्के @ ७ मिलि प्रति १० लीटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.